

Vai trò của truyền thông trong lan tỏa giá trị tuyên ngôn độc lập

06:06 20/08/2025

Năm nay, đất nước ta kỷ niệm 80 năm ngày Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc bản Tuyên ngôn Độc lập, bản tuyên ngôn bất hủ đã khai sinh ra nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, mở ra kỷ nguyên độc lập, tự do cho dân tộc ta. Từ mùa Thu năm 1945 đến hôm nay, những giá trị trường tồn mà Tuyên ngôn khẳng định vẫn là nguồn sức mạnh tinh thần vô giá, hun đúc ý chí tự lực, tự cường, đoàn kết dựng xây và bảo vệ Tổ quốc cho toàn dân tộc.

Truyền thông, báo chí với sứ mệnh là “vũ khí tư tưởng sắc bén” đã đồng hành trên suốt chặng đường ấy, làm nhiệm vụ giữ gìn, phát huy và lan tỏa những giá trị cốt lõi của Tuyên ngôn Độc lập, lan tỏa hình ảnh Việt Nam trên trường quốc tế. Trong bối cảnh hội nhập và chuyển đổi số sâu rộng hiện nay, việc nhận diện rõ vai trò, trách nhiệm, cơ hội và thách thức của truyền thông càng có ý nghĩa cấp thiết, để tinh thần “Không có gì quý hơn độc lập, tự do” tiếp tục tỏa sáng, trở thành sức mạnh nội sinh gắn kết toàn xã hội.

Ảnh Tư liệu.

Từ mùa thu năm 1945

Ngày 2/9/1945 tại Quảng trường Ba Đình lịch sử, Chủ tịch Hồ Chí Minh kính yêu đã thay mặt quốc dân đồng bào long trọng tuyên bố với toàn thế giới: “Nước Việt Nam có quyền hưởng tự do và độc lập, và sự thật đã thành một nước tự do độc lập”. Từ thời khắc thiêng liêng ấy, khát vọng độc lập, tự do đã được thắp lên, trở thành sợi chỉ đỏ xuyên suốt mọi giai đoạn cách mạng của dân tộc ta.

Tuyên ngôn Độc lập không chỉ khẳng định nền độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ thiêng liêng của đất nước ta mà còn hàm chứa những giá trị tư tưởng cao đẹp về quyền con người, quyền dân tộc tự quyết, những giá trị tiến bộ, nhân văn trường tồn cùng thời đại. Dù 80 năm đã trôi qua, tinh thần “Không có gì quý hơn độc lập, tự do” vẫn luôn là ngọn đuốc soi đường cho mọi thế hệ Việt Nam trong hành trình dựng nước và giữ nước. Đặc biệt, trong bối cảnh hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, những giá trị bất biến ấy tiếp tục khẳng định vị thế, uy tín và bản lĩnh của Việt Nam trên trường quốc tế.

Nhìn lại lịch sử, ngay từ những ngày đầu Cách mạng Tháng Tám, truyền thông cách mạng Việt Nam đã đồng hành, trở thành kênh thông tin chủ lực để lan tỏa tinh thần của Tuyên ngôn Độc lập tới mọi tầng lớp nhân dân, củng cố niềm tin sắt son vào sự lãnh đạo của Đảng, của Bác Hồ. Cho đến hôm nay, báo chí truyền thông vẫn giữ sứ mệnh quan trọng: Bảo vệ, gìn giữ, phát huy và lan tỏa sâu rộng những giá trị cốt lõi mà Tuyên ngôn Độc lập đã khẳng định.

Ngay sau khi Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc bản Tuyên ngôn Độc lập tại Quảng trường Ba Đình chiều 2/9/1945, báo chí trong nước đã lập tức vào cuộc, đóng vai trò không thể thiếu trong việc truyền đi hơi thở thời đại và tinh thần khát vọng độc lập. Báo Nước Nam, số 282 ra ngày 8/9/1945, tường thuật rõ ràng: “Ngày Độc lập ở Hà Nội”, đã khắc họa sinh động bầu khí của hàng chục vạn đồng bào nơi quảng trường. Báo Cứu quốc cũng có loạt bài phản ánh không khí tung bừng toàn dân, khơi dậy lòng tự hào dân tộc. Báo Trung Bắc Chủ nhật số 261 (9/9/1945) đã đăng chân dung Chủ tịch Hồ Chí Minh và có bài viết “Hôm nay là ngày độc lập! Muôn năm Độc lập! Độc lập muôn năm!”,... Những thông tin đó càng góp phần củng cố quyết tâm: “Toàn thể dân tộc Việt Nam quyết đem tất cả tinh thần, lực lượng, tính mạng và của cải để giữ vững quyền tự do, độc lập ấy”.

Các đại biểu, khách tham quan dâng hoa tại khu tưởng niệm nhà báo liệt sĩ tại Bảo tàng Báo chí Việt Nam. Ảnh: nhandan.vn

Bên cạnh đó, tại Sài Gòn, cũng trong ngày đó, mặc dù không thể nghe trực tiếp phát thanh từ Hà Nội vì sự cố kỹ thuật, truyền thông địa phương đã nhanh chóng ứng biến với các bản tin nóng hổi. Báo chí và phóng viên tại Nam Bộ kịp ghi nhận không khí lễ hội to lớn bên Hội trường đường Norodom (nay là đường Lê Duẩn), khi Ủy ban Hành chính lâm thời Nam Bộ tổ chức lễ độc lập, quần chúng đồng thanh tuyên thệ: “Chúng tôi... kiên quyết một lòng ủng hộ Chính phủ lâm thời... nếu người Pháp đến xâm lược Việt Nam..., chúng tôi kiên quyết: Không đi lính cho Pháp; Không làm việc cho Pháp; Không bán lương thực cho Pháp; Không dẫn đường cho Pháp”[*]. Trước khí thế đó, tinh thần kháng chiến và quyết tâm bảo vệ nền độc lập mới vang vọng khắp đất Nam Bộ, dù gặp khó khăn về sóng truyền thanh.

Những trang báo in, phóng sự và hồi ký từ miền Bắc đến miền Nam như thế đã minh chứng cho sức mạnh lan tỏa của truyền thông cách mạng ngay từ những ngày đầu khó khăn nhất. Trong hoàn cảnh đất nước non trẻ, với phương tiện đơn sơ, các ấn phẩm báo chí đã trở thành “mạch máu” truyền cảm hứng cách mạng, làm bùng nổ tinh thần cho toàn dân quyết tâm gìn giữ thành quả của Cách mạng Tháng Tám. Bài học từ những ngày đầu ấy vẫn còn nguyên sức sống, nhắc nhở truyền thông hôm nay luôn phải trung thực, minh bạch, nhanh nhạy và mang tính định hướng, dù ở bất cứ nơi đâu trên lãnh thổ Việt Nam.

Những bài học quý giá từ giai đoạn này cho thấy, dù điều kiện còn vô cùng khó khăn, nhưng chỉ cần truyền thông bám sát thực tiễn, kịp thời, trung thực và vì

lợi ích dân tộc, thì tiếng nói chính nghĩa sẽ lan xa, trở thành sức mạnh tinh thần to lớn, quy tụ mọi nguồn lực cho sự nghiệp bảo vệ độc lập dân tộc. Bài học ấy tiếp tục soi đường cho các giai đoạn phát triển tiếp theo của đất nước.

Sau thắng lợi của Chiến dịch Điện Biên Phủ và Hiệp định Genève năm 1954, đất nước tạm thời bị chia cắt làm hai miền. Trong bối cảnh ấy, tinh thần của Tuyên ngôn Độc lập vẫn là ngọn lửa soi đường, hun đúc ý chí đấu tranh thống nhất Tổ quốc. Truyền thông cách mạng tiếp tục gánh vác sứ mệnh đặc biệt: Vừa cổ vũ công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, vừa làm vũ khí đấu tranh tố cáo tội ác của đế quốc Mỹ và tay sai, kêu gọi nhân dân miền Nam kiên cường đấu tranh vì mục tiêu độc lập, tự do, thống nhất non sông.

Những năm gần đây, có thể khẳng định công tác truyền thông, báo chí đã không ngừng đổi mới/ Ảnh minh họa/qdnd.vn

Đây là giai đoạn truyền thông cách mạng phát triển đa dạng về loại hình: Báo in, đài phát thanh, điện ảnh, văn nghệ, tuyên truyền cổ động... đã tạo nên những chiến dịch truyền thông có sức lay động hàng triệu con tim. Những phóng sự, bài viết, bản tin, bộ phim tài liệu về miền Nam ruột thịt, những câu chuyện về những Anh hùng liệt sĩ đã khẳng định khí phách “Không có gì quý hơn độc lập, tự do” mà Bác Hồ đã kêu gọi. Truyền thông không chỉ thông tin, cổ vũ, mà còn trở thành cầu nối gắn kết đồng bào hai miền, kết tinh khát vọng hòa bình, thống nhất trong trái tim mỗi người Việt Nam.

Đặc biệt, những phóng viên chiến trường, các văn nghệ sĩ cách mạng đã không quản hy sinh gian khổ, có mặt nơi tuyến lửa, kịp thời phản ánh tinh thần chiến

đấu kiên cường của quân và dân ta, góp phần làm sáng tỏ chính nghĩa của Việt Nam trên trường quốc tế, tranh thủ sự đồng tình, ủng hộ của nhân dân tiến bộ thế giới.

Từ thực tiễn ấy, có thể khẳng định truyền thông đã cùng toàn dân tộc làm nên Chiến thắng lịch sử mùa Xuân năm 1975, đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới: Kỷ nguyên độc lập, thống nhất, cùng khát vọng xây dựng Tổ quốc Việt Nam hòa bình, hạnh phúc.

Bước vào thời kỳ đổi mới, đất nước ta đứng trước yêu cầu vừa hàn gắn vết thương chiến tranh, khôi phục kinh tế, vừa giữ vững độc lập, chủ quyền trong bối cảnh tình hình thế giới nhiều biến động phức tạp. Trong bối cảnh đó, tinh thần Tuyên ngôn Độc lập tiếp tục là điểm tựa tinh thần, là lời nhắc nhở về mục tiêu xây dựng một quốc gia hòa bình, độc lập, dân chủ và giàu mạnh. Truyền thông cách mạng Việt Nam đã nhanh chóng đổi mới nội dung, phương thức hoạt động để kịp thời tuyên truyền đường lối đổi mới toàn diện do Đảng ta khởi xướng và lãnh đạo.

Các cơ quan báo chí thu hút nhiều độc giả. Ảnh: qdnd.vn

Những tờ báo, bản tin, chương trình phát thanh - truyền hình từ Trung ương đến địa phương đã trở thành kênh thông tin quan trọng, khơi dậy ý chí tự lực, tự cường; phản ánh kịp thời thành tựu to lớn của công cuộc đổi mới, làm sáng tỏ những quan điểm mang tính nguyên tắc: Giữ vững độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, kết hợp chặt chẽ, hiệu quả giữa phát triển kinh tế - xã hội với quốc phòng, an ninh và đối ngoại. Trong suốt quá trình hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, truyền thông Việt Nam còn góp phần đấu tranh bảo vệ chủ quyền, bảo vệ hình ảnh đất nước trước các quan điểm sai trái, luận điệu xuyên tạc từ các thế lực thù địch.

Đặc biệt, sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin, internet và các nền tảng truyền thông mới đã mở ra nhiều cơ hội để lan tỏa giá trị Tuyên ngôn Độc lập ra cộng đồng quốc tế, quảng bá hình ảnh Việt Nam năng động, yêu chuộng hòa bình. Qua đó, truyền thông khẳng định vai trò là cầu nối vững chắc giữa quá khứ hào hùng, hiện tại phát triển và tương lai hội nhập, tiếp tục làm sáng lên ý nghĩa bất diệt của những lời bất hủ mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã thay mặt dân tộc tuyên ngôn với thế giới cách đây tám mươi năm.

Trong suốt chặng đường gần 100 năm của nền Báo chí cách mạng Việt Nam (1925-2025), đã có biết bao thế hệ nhà báo không ngại gian khổ, hiểm nguy, xông pha ra những chiến trường ác liệt nhất để kịp thời đưa thông tin, hình ảnh chân thực nhất đến với bạn đọc, cổ vũ tinh thần chiến đấu vì độc lập, tự do của dân tộc. Nhiều phóng viên đã trực tiếp cầm súng chiến đấu, sẵn sàng hy sinh đến hơi thở cuối cùng để bảo vệ lý tưởng cách mạng. Dù chưa có thống kê đầy đủ về số lượng các nhà báo đã ngã xuống nhưng những năm qua, nhiều tổ chức, cá nhân vẫn bền bỉ tìm kiếm, xác minh danh tính, mộ phần của các nhà báo liệt sĩ khắp mọi miền Tổ quốc.

Ngày 2/9/1945 tại Quảng trường Ba Đình lịch sử, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc bản Tuyên ngôn Độc lập khai sinh ra nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, mở ra kỷ nguyên độc lập, tự do cho dân tộc ta. Ảnh tư liệu.

Hiện nay, tại Bảo tàng Báo chí Việt Nam (Hà Nội) có một khu tưởng niệm đặc biệt, trang trọng, ghi danh 512 liệt sĩ là các nhà báo, phóng viên đã anh dũng hy sinh khi tác nghiệp, tuyên truyền tại các chiến trường, làm nhiệm vụ quốc tế trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, đế quốc Mỹ và cả những năm tháng chiến đấu bảo vệ biên giới Tổ quốc. Danh sách ấy được sưu tầm, đối

chiếu công phu từ tư liệu của các cơ quan báo chí, gia đình nhà báo liệt sĩ, cùng nhiều ấn phẩm và các kỷ yếu, ghi chép khác. Đó chính là minh chứng hùng hồn cho ý chí bất khuất, tinh thần sẵn sàng dâng hiến vì nền độc lập, tự do của Tổ quốc, để những trang báo mãi mang theo lửa của Tuyên ngôn Độc lập, thắp sáng niềm tin chiến thắng.

Thực trạng truyền thông hiện nay

Nhìn lại những năm gần đây, có thể khẳng định công tác truyền thông, báo chí đã không ngừng đổi mới, bám sát yêu cầu tuyên truyền nhiệm vụ chính trị, đóng góp quan trọng vào việc lan tỏa tinh thần Tuyên ngôn Độc lập trong toàn xã hội. Các cơ quan báo chí từ Trung ương đến địa phương đã duy trì đều đặn các chuyên trang, chuyên mục, loạt phóng sự, phim tài liệu, tọa đàm, triển lãm... về Chủ tịch Hồ Chí Minh, về giá trị lịch sử và ý nghĩa thời đại của bản Tuyên ngôn bất hủ.

Chỉ riêng Báo Quân đội nhân dân, trong hơn mười năm trở lại đây, đã có hơn 300 bài viết trực tiếp hoặc gián tiếp phản ánh những giá trị trường tồn của Bản Tuyên ngôn Độc lập, từ các tuyến bài kỷ niệm đến những bài phân tích, tư liệu, ghi chép, chân dung nhân vật, truyền cảm hứng về tinh thần “Không có gì quý hơn độc lập tự do”.

Con số này cho thấy tinh thần trách nhiệm, nỗ lực của những người làm báo trong Quân đội, đồng thời cũng phản ánh phần nào bức tranh chung: Hầu hết các cơ quan báo chí chính thống, các kênh truyền hình quốc gia, đài phát thanh, các nền tảng thông tin điện tử đều coi việc gìn giữ, lan tỏa giá trị Tuyên ngôn Độc lập là nhiệm vụ tuyên truyền quan trọng, thường xuyên và bền bỉ.

Song song với báo in, báo điện tử, truyền thông trên không gian mạng, mạng xã hội và các nền tảng số cũng đã có nhiều sáng kiến mới, giúp lan tỏa thông tin đa dạng, tiếp cận các nhóm công chúng khác nhau, nhất là thế hệ trẻ. Nhiều nhóm sáng tạo nội dung độc lập, các tổ chức xã hội, cộng đồng nghiên cứu lịch sử cũng đã góp phần làm phong phú thêm không gian truyền thông, tiếp sức cho báo chí chính thống giữ vững vai trò định hướng, lan tỏa những giá trị bất biến mà Tuyên ngôn Độc lập đã khẳng định.

Tuy vậy, bên cạnh những kết quả đáng ghi nhận, thực tiễn cũng cho thấy công tác truyền thông về giá trị Tuyên ngôn Độc lập đôi khi còn dàn trải, chưa thật sự chiều sâu; một số hình thức truyền tải vẫn còn nặng tính khô cứng, thiếu tính hấp dẫn, chưa phát huy hết tiềm năng sáng tạo trong thời đại bùng nổ công nghệ số. Đáng chú ý, khi không gian mạng trở thành môi trường lan tỏa thông tin nhanh chóng thì không ít thông tin xuyên tạc, bóp méo lịch sử, phủ nhận giá

trị Tuyên ngôn Độc lập cũng len lỏi, gây tác động tiêu cực đến một bộ phận công chúng thiếu khả năng tự bảo vệ trước những luồng thông tin không chính xác. Điều này đặt ra yêu cầu ngày càng cao về bản lĩnh, trách nhiệm, trình độ công nghệ và kỹ năng truyền thông của đội ngũ những người làm báo hôm nay.

Trong bối cảnh hội nhập quốc tế sâu rộng, sự phát triển vũ bão của công nghệ mới, đặc biệt là trí tuệ nhân tạo, mạng xã hội, các nền tảng số đã mang đến cho công tác truyền thông cả cơ hội lẫn thách thức. Lan tỏa giá trị Tuyên ngôn Độc lập không chỉ dừng ở những bài báo, phóng sự, ấn phẩm truyền thống mà đòi hỏi phải có cách tiếp cận mới, ngôn ngữ mới, phương thức mới phù hợp với nhu cầu tiếp nhận thông tin đa dạng của xã hội hiện đại. Việc bảo vệ, gìn giữ, phát huy những giá trị bất biến ấy trước những thủ đoạn xuyên tạc ngày càng tinh vi càng trở thành nhiệm vụ cấp thiết, đòi hỏi truyền thông phải phát huy tối đa vai trò định hướng dư luận, củng cố niềm tin, làm chủ không gian mạng, bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng từ những điều giản dị nhất mà Tuyên ngôn Độc lập đã đặt nền móng.

Phát huy vai trò của truyền thông trong kỷ nguyên mới

Từ những bài học quý báu và thực tiễn đặt ra, để truyền thông tiếp tục phát huy vai trò lan tỏa giá trị Tuyên ngôn Độc lập trong giai đoạn mới, trước hết cần kiên trì đổi mới mạnh mẽ cả nội dung lẫn hình thức, coi đây là yếu tố then chốt để nâng cao hiệu quả tuyên truyền. Mỗi tác phẩm báo chí, mỗi ấn phẩm truyền thông về Tuyên ngôn Độc lập phải thực sự là sản phẩm có chiều sâu, vừa giữ được tính chính xác, chân thực, vừa gần gũi, dễ tiếp nhận, dễ lan tỏa, phù hợp với đặc điểm của từng nhóm đối tượng, nhất là thế hệ trẻ.

Cùng với đó, cần đa dạng hóa các loại hình, phương thức truyền thông, mạnh dạn ứng dụng công nghệ số, tận dụng tối đa những lợi thế của các nền tảng mạng xã hội, các công cụ số mới để hình ảnh bản Tuyên ngôn bất hủ cùng những lời Chủ tịch Hồ Chí Minh tuyên bố với thế giới tám mươi năm trước tiếp tục hiện diện sinh động trong đời sống hôm nay. Những mô hình sáng tạo như số hóa tư liệu, trưng bày trực tuyến, phim tài liệu tương tác, podcast lịch sử hay clip ngắn mang tính chia sẻ rộng rãi đều là hướng đi cần được khuyến khích, hỗ trợ phát triển.

Song song với đổi mới hình thức, phải chú trọng nâng cao năng lực phản bác, đấu tranh kịp thời trước những luận điệu xuyên tạc, bóp méo lịch sử, phủ nhận thành quả cách mạng. Muốn vậy, đội ngũ những người làm báo, làm truyền thông cần không ngừng trau dồi bản lĩnh chính trị, trình độ, đạo đức nghề nghiệp, chủ động làm chủ công nghệ, nhạy bén với xu thế mới, vững vàng trước mọi chiêu trò thao túng thông tin. Bên cạnh đó, việc xây dựng cơ chế phối hợp

đồng bộ giữa báo chí chính thống với các kênh truyền thông cộng đồng, mạng lưới người làm nội dung tích cực cũng là giải pháp quan trọng để hình thành hệ sinh thái truyền thông lành mạnh, lan tỏa điều tốt đẹp, bền bỉ gìn giữ giá trị cốt lõi mà Tuyên ngôn Độc lập đã xác lập.

Cuối cùng, công tác giáo dục, bồi dưỡng truyền thống lịch sử, đặc biệt là tinh thần độc lập, tự do, tự cường dân tộc phải luôn được lồng ghép trong mỗi hoạt động truyền thông, gắn với các chương trình giáo dục công dân, khơi dậy niềm tự hào và ý thức trách nhiệm bảo vệ thành quả cách mạng của các thế hệ hôm nay và mai sau. Đó chính là nền tảng tinh thần vững chắc để mỗi người dân Việt Nam, dù ở trong nước hay đang sinh sống, học tập, làm việc ở nước ngoài, đều thấm nhuần và tự hào về lời Tuyên ngôn bất diệt đã vang lên tại Ba Đình mùa Thu năm 1945.

Đã tám mươi năm trôi qua kể từ ngày Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc bản Tuyên ngôn Độc lập trên Quảng trường Ba Đình lịch sử, nhưng những giá trị cốt lõi mà Người khẳng định vẫn vẹn nguyên tính thời sự, tiếp tục là điểm tựa tinh thần vững chắc cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Truyền thông, báo chí đã, đang và sẽ mãi là lực lượng xung kích trên mặt trận tư tưởng-văn hóa, làm tròn sứ mệnh lan tỏa tinh thần “Không có gì quý hơn độc lập, tự do”, để ngọn lửa khát vọng tự do, tự cường dân tộc cháy mãi trong lòng mỗi người con đất Việt, tiếp tục khẳng định vai trò là cầu nối tin cậy giữa Đảng, Nhà nước với nhân dân, đồng thời góp phần làm rạng danh hình ảnh đất nước, con người Việt Nam trên trường quốc tế.

Theo qdnd.vn